

19:59	18:44	ירושלים
20:02	18:59	ת"א
20:03	18:52	חיפה
20:01	19:01	באר שבע

אילול של צחוק

פרשת "אחרי מות-קדשים"

פרשת "קדשים" פותחת בציווי:

"וידבר ה', אל-משה לאמר. דבר אל-כל-עדת בני-ישראל, ואמרת אליהם-- קדשים תהיו: כי קדוש, אני ה' אלקיכם." (וי"ט, א' ב')

ומקשה ה'אור החיים' הקדוש: ויש לתמוה על לשון הפסוק "קדושים תהיו" - מדוע הציווי הוא לעתיד, מדוע לא כתוב "קדושים היו" לשון הווה, שהוא צווי להיות קדושים עכשיו? ומסביר, שבא הכתוב לומר שאין סוף לדרגות הקדושה, שתמיד אדם יכול להתקדש עוד ועוד.

הדרך לקדושה לפעמים זרועה מכשולים וניסיונות, ועל האדם לדעת לא להתייאש. וגילתה לנו התורה את הדרך להצליח בדרך העולה בית ה': אם קשה לו, העצה היא ללכת צעד אחר צעד, עד שיגיע לתכלית. במילים אחרות: התורה נקטה בלשון עתיד, לרמוז שזו צורת עבודת האדם את קונו - שלא דרשה התורה מאדם שיהיה מיד קדוש, שיגיע מיד לדרגות גבוהות, אלא על האדם לעמול ולהתייגע, להתקדש ולהתגדל, עד שמגיע לדרגות הנצרכות בעבודת ה'.

ואומרים חז"ל, נאמר "דבר אל-כל-עדת בני-ישראל", כי אילו היה נאמר כאן "דבר אל ראשי המטות, היו פשוטי העם אומרים לעצמם, מה לנו ולקדושה השייכת לראשי העדה, לגדולים לבעלי נשמות גבוהות וקדושות, אבל נאמר כאן דווקא "דבר אל-כל-עדת בני-ישראל" בלי יוצא מן הכלל, היינו שכל אחד מביי יוכל להיות קדוש.

בפרשת "קדשים" יש הלכות רבות, אשר רובן בעניינים שבין אדם לחברו, וחלקן בהלכות שבין אדם למקום. אולם התורה הקדימה לומר "קדשים תהיו", ובכך באה בעצם לכלול וללמד, שלא רק על עניינים שבין אדם למקום חל ענין הקדושה, אלא גם בעניינים שבין אדם לחברו, ושלהיות קדוש באמת, צריכים לנקוט זהירות גדולה בענייני 'בין אדם לחברו', ואין די במה שהוא פרוש מהמון העם ודבוק באלוקיו.

מטבעו נוהה האדם אחר רצונותיו ומאווייו, וגילה הכתוב (בפסוק העוקב - שם, ג) כיצד יתחנך, ומה היא הדרך לשים בלם ורסן לתאוות, ולגדור את המידות:

"איש אמו ואביו תיראו, ואת-שבתתי תשמרו: אני, ה' אלקיכם"

ואומרת הגמרא (נדה לא ע"א): "תנו רבנן: שלושה שותפין יש באדם - הקב"ה ואביו ואמו". כלומר: על האדם להכיר במי שבראו - בסמוכותם ורוממותם של ההורים, ובציוויו של הבורא יתברך אדון הכל, וכשיש **סמכות שכפופים בפניה, סמכות הורים ומורא שמים, הרי זו ערובה לבלימת התאוות והגבלת המאוויים!**

בין ציווי הפרשה, המפרטים את הדרך שבה על האדם לצעוד בה נמנה הציווי המוכר לכל, עליו אמר רבי עקיבא, "זהו כלל גדול בתורה":

"לא-תקם ולא-תטר את-בני עמך, ואת-הב' לרעך כמוך: אני, ה'." (יט, יח)

ואמר רבי שלום רוקח, מהר"ש מבעלזא: לכאורה דבר קשה הוא לבוא למדרגה שעלה זו לאהוב - את רעהו כמוהו, אך אם האדם הוא שפל ואינו נחשב בעיני עצמו, ואין הוא חושב בליבו שמגיע לו דבר מה אלא שמח בחלקו, נקל לו להגיע למדרגה זו, ויאהב את חברו כמוהו.

והנה הרמז לך מצוי באותיות הסמוכות באבות לאחר אותיות ר', ע', ד' - וכן ש', פ', ל', וזהו הרמז: ואהבת ל רעך - אם תאהב ותבחר באותיות הסמוכות לאותיות רעך, דהיינו, שתהיה שפל בעיניך - אז תוכל לאהוב את רעך כמוך.

ואמר המגיד ממזריטש זצ"ל: אהוב יהודי - והקב"ה יאהב אותך. עשה טובה ליהודי - והשם יתברך ייטיב איתך. קרב יהודי - וה' יקרב אותך ואמר ה"חזון איש" פעמים רבות: "כמה האדם הוא יהודי? לפי מה שהוא עושה בשביל השני".

"ואהבת לרעך כמוך: אני, ה'." - אותה אהבה שאתה אוהב את עצמך, חייב אותה להפנותה גם כלפי חברך, וכך להתגבר על רגשות הכעס והנקמה.

באחת ממדינות ארצות הברית, יצאו לדרכם איש ואשתו בנסיעה בינעירונית, ולדאבון לב נהרגו בתאונת דרכים קשה. הם השאירו אחריהם בן ובת, אח ואחות יתומים, הבן היה אברך צעיר נשוי ללא ילדים וגר בביתו עם אשתו, והבת היתה בגיל השידוכים וגרה בבית ההורים. הבן סבר לתמו שדירתם של ההורים - דירה גדולה ויוקרתית - שייכת לו, שכן מלבד היותו בן יחיד לעומת האחות, הרי גם בכור הוא. הוא הסכים לתת לאחותו מגורים בבית עד נישואיה, אבל טען שהדירה שייכת לו. אולם אחותו טענה לעומתו, שעבורו קנו כבר ההורים דירה אחת, כשהשיאו אותו בשעתו, וכיוון שיש לו דירה מסודרת ופרנסה ברווח, והיא לעומתו יתומה ללא פרוטה ואין מי ששיא אותה, לכן זקוקה ומוכרחת היא לדירה זו.

הוויכוח בענין הירושה הסתבך למריבה קשה, עד שהובא הדבר להכרעת הרבנים, ועל פי הוראתם נפסק שהצדק עם הבת, והדירה שייכת לה. הבן לא הסכים עם כך שהפסיד את ירושתו הגדולה, וכדרכה של מחלוקת היא הלכה והחריפה, עד שנותקו כל הקשרים ביניהם ונעשה פירוד מוחלט, כמו הר ענק שניצב ביניהם, והחליטו שלא להכיר יותר לא זה בזה ולא זו בזה.

השנים חלפו להם, האח נעשה 'חשוד בניס' ל"ע, ולאחר המתנה רבת שנים לפרי בטן לשווא, החליטו בני הזוג השבורים לנסות את מזלם בארץ הקודש, בהסתמכם על דברי חז"ל ששינוי המקום יכול לבטל גזר דין.

הם עברו לגור בארץ הקודש, ואילו האחות נשארה בחוץ לארץ. הקשרים ביניהם נותקו לגמרי, ולא ידעו אחד מהשני שנים רבות. לימים, נישאה האחות לבחור תלמיד חכם וירא שמים, כשאחיה שבארץ הקודש לא ידע ולא שמע כלום, ולא השתתף בשמחתה כלל.

האח דגן נשאר עקר גם לאחר שנים רבות בארץ הקודש, ולימים פתח ישיבה גדולה לצעירים מצוינים בירושלים עיה"ק, כדי שיזכה לכל הפחות להעמיד תלמידים, שהרי הם כבנים (סנהדרין יט:). היתה זו ישיבה מוצלחת ביותר. ראש הישיבה השקיע את כל אונו ומרצו בתלמידיו ופיתוחה ושגשוגה של הישיבה, שעד מהרה תפסה את מקומה כאחת הישיבות הטובות כשמאות בחורים מתדפקים על פתחה.

באחת השנים הגיע ללמוד באותה ישיבה בחור מחוץ לארץ. כדרך הרבה מחבריו הגיע אף הוא ללימודי ישיבה גדולה בארץ הקודש, ובהיותו עליוי ומהמובחרים ביותר, התקבל לאותה ישיבה מיוחדת, שם התעלה במעלות התורה והיראה, ועשה חיל בלימודיו.

יום אחד חלה הבחור ונפל למשכב ל"ע, הוא שכב במיטתו שבפנימייה כשחמומו עולה ומטפס, וראש הישיבה, באהבתו הגדולה לתלמידו עמד מקרוב על מצבו כל העת, וטיפל בו במסירות עילאית.

והנה החל מצבו של הבחור להסתבך רח"ל עד שנסקפה סכנה לחייו, החום טיפס ועלה מאוד, ולאחר שלא הצליחו הרופאים שביקרוהו להעלות מזור ותרופה למחלתו, נצרך הבחור לאשפוז בבית החולים ולעירוי נוזלים, שם היה נתון למעקב צמוד אחר התפתחות מחלתו.

כראות ראש הישיבה את המצב לאשורו, התקשר לאבי הבחור וביקש ממנו להגיע בדחיפות כדי לעמוד מקרוב על מצב בריאותו של בנו.

האב הגיע ארצה וסר מיד לבית החולים, שם התיישב ליד מיטת חוליו של בנו, וממנה לא מש כל עת מחלתו.

באחד מאותם ימים קשים, בעוד האב ממתין ביחד עם ראש הישיבה מחוץ לחדרו של מנהל המחלקה, שערך בדיקה ארוכה ומקפת לאבחון מחלתו הנדירה של הבחור, התגלגלה ביניהם שיחה ידידותית, שבמהלכה התעניין ראש הישיבה אודות משפחתו של הבחור.

בין לבין סיפר האב על חמיו וחמותו, שנהרגו בטרגדיה קשה של תאונת דרכים מחרידה.

שאל ראש הישיבה: "האם היו לחמיך בנים נוספים?" "לא!" - ענה האב - אשתי היא בת יחידה, ואין לה אחים ואחיות כלל. "איך נקראו חמיך וחמותך? היכן היו גרים?" - המשך ראש הישיבה בחקירה המוזרה.

האב ענה על כל השאלות אחת לאחת, אף שהתפלא על התעניינותו של ראש הישיבה בחיי המשפחה וייחוסו המורחב של הבחור. הוא תלה זאת באהבתו וקרבתו הגדולה לבנו הבחור החולה.

והנה להפתעתו, פונה אליו ראש הישיבה בבקשה מוזרה, אם יכול הוא אולי לברר הדבר אצל אשתו היטב, אם אין לה אולי בכל זאת אח?

האב לא הבין מה יש כאן לברר... הלא הדברים ידועים וברורים זה שנים רבות שאין לאשתו לא אח ולא אחות. – אך בכל זאת לבקשתו האישית של ראש הישיבה, בשיחתו באותו יום בטלפון עם אשתו שנשארה בחו"ל, שאלה בדרך אגב, אם לא היה לה אולי אח אחד?

מדוע שואל אותה, ומה נזכרת בזה עתה? – הקשתה האשה. "מפני שראש הישיבה ביקש ממני לברר זאת עבורו" – ענה האיש בפשטות. "אכן, יש לי אח אחד ויחיד – הודתה האשה – אבל כבר לפני הרבה שנים נותקו הקשרים בינינו, עוד לפני שנישאנו, ואינני יודעת אודותיו ולא כלום!!". לאחר אימות פרטים נוספים, התברר בוודאות, שאלו השניים – אבי הבחור וראש הישיבה – גיסים, ואותו בחור אינו אלא בן אחותו של ראש הישיבה. "עתה מבין אני – ציין ראש הישיבה – הטעם שנמשכתי מאוד לטפל בבחור זה במסירות מיוחדת, הלא עצמי ובשרי הוא!!". לאחר הגילוי הגדול התפתחו שיחות נפש בין שני הגיסים ונודע לו לאב שראש הישיבה חשך בנים, ולראש הישיבה נודע שאותו בחור 'בן יחיד' הוא לאביו ולאימו, ועתה מוטל הוא לפנייהם חולה מסוכן, ללא מציאת מזור ותרופה למחלתו הקשה.

ימים אחדים לאחר מכן, דיברו ביניהם על מחשבה אחת שהתברר שהתעוררה אצל שניהם כאחד, שמא אותה הקפידה שיש ביניהם האח על אחותו, והאחות על אחיה, היא שמעוררת על שניהם את הקטרוג הקשה. – כאשר ידוע שההקפדה והמחלוקת היא עיקר הגורם לכל הצרות והייסורים ועגמות הנפש שהאדם עובר עלי אדמות.

על אתר החליטו אפוא השניים, שאין שום טעם 'לסחוב' את אותה מחלוקת ישנה נושנת על פני ימים נוספים והגיעה העת להתפייס ביניהם. אמו של הבחור – אחותו היחידה של ראש הישיבה – הגיעה ארצה תוך ימים ספורים, ונעשה ביניהם פיוס גדול, דמעות רבות זלגו במעמד בקשת המחילה, כשלאחריה נשארו הורי הבחור להתארח בביתו של האח ראש הישיבה, ונעשה ביניהם אהבה גדולה מאוד תחת כל השנים שהיו מופרדים.

והנה אחר אותו פיוס הגדול, חל לפתע שינוי עצום לטובה במצבו של הבחור, ותוך ימים ספורים הבריא לגמרי כאחד האדם, לפליאת כל רופאיו, שלא הבינו מה גרם לה לאותה מחלה לעזוב בפתאומיות שכזו את גופו של הבחור, שזה כמה שבועות רק הלכה והתגברה עליו.

ומאידך בביתו של ראש הישיבה התרחש נס ופלא עצום, כאשר לאחר שנים רבות של עקרות זכו להיפקד בזרע של קיימא, להשתאות כל רופאיהם שלא נתנו להם שום סיכוי לנוכח מצבם הלהביא ילדים! המסקנה שהסיקו לעצמם שני הגיסים היתה ברורה, שאותו כעס וקפיצת שביניהם הוא שגרם כנראה לכל אותו קטרוג נורא, שנעשה האח חשך בנים לשנים מרובות, והאחות זכתה לבן אחד, שבטיב ההשגחה מן השמים נשלח ללמוד בישיבתו של דודו, אשר התקרב אליו מאוד, ולהביא עליו שם אותה מחלה מסוכנת שבעקבותיה התגלגל השלום הגדול!

והנה אחר אותו פיוס הגדול, חל לפתע שינוי עצום לטובה במצבו של הבחור, ותוך ימים ספורים הבריא לגמרי כאחד האדם, לפליאת כל רופאיו, שלא הבינו מה גרם לה לאותה מחלה לעזוב בפתאומיות שכזו את גופו של הבחור, שזה כמה שבועות רק הלכה והתגברה עליו.

ומאידך בביתו של ראש הישיבה התרחש נס ופלא עצום, כאשר לאחר שנים רבות של עקרות זכו להיפקד בזרע של קיימא, להשתאות כל רופאיהם שלא נתנו להם שום סיכוי לנוכח מצבם הלהביא ילדים! המסקנה שהסיקו לעצמם שני הגיסים היתה ברורה, שאותו כעס וקפיצת שביניהם הוא שגרם כנראה לכל אותו קטרוג נורא, שנעשה האח חשך בנים לשנים מרובות, והאחות זכתה לבן אחד, שבטיב ההשגחה מן השמים נשלח ללמוד בישיבתו של דודו, אשר התקרב אליו מאוד, ולהביא עליו שם אותה מחלה מסוכנת שבעקבותיה התגלגל השלום הגדול!

למדך שאלו העניינים שבין אדם לחברו, הינם חמורים ביותר, ומלבד הגמול הממתין לאדם בעולם הבא, עוד משלמים עליהם קשות גם בזה העולם! – לפיכך צריך איש ישראל לתקן המידות לטובה, להיות מעביר על מידותיו תמיד, ואמרו חז"ל במסכת ראש השנה (יז): "כל המעביר על מידותיו מעבירין לו על כל פשעיו, שנאמר (מיכה ז, יח) 'נִשְׂא עֶזְרָא וְעָבְרָה עָלָיו פֶּשַׁע', למי נושא עוון – למי שעובר על פשעיו". ופירש רש"י: "המעביר על מידותיו - שאינו מדקדק למדוד מידה למצערם אותו, ומניח מידותיו והולך לו". ובזה נזכה לשלום הגדול בבית ישראל.

בעיר גייטסהד השוכנת בצפון-מזרח אנגליה, שוכנת קהילה יהודית חרדית המונה כ-500 משפחות המחזיקה בין היתר את ישיבת גייטסהד. לפני כחמישים שנה היה הישוב היהודי קטן יותר, ומטבע הדברים, לא התקיימו שם יותר מאשר לוויה אחת או שתיים בשנה. אולם בשנה מסוימת נפטרו שם אחד עשר יהודים! המשגיח הגה"צ רבי מתתיהו חיים סלומון שליט"א, מרבניה הבכירים של היהדות החרדית בארצות הברית, כיהן באותן שנים ככרא דאתרא של העיר. הוא קיבץ חבורה של עשרים אברכים והסביר להם שיש חובה לעצור את מלאך המוות, והוא מבקש מהם לעזור לו. וכך אמר להם:

"אני מבקש מכם לקבל על עצמם למשך שנה שלימה, לעבוד על המידות של לב טוב ועין טובה, לשבח אחד את השני בכל מה שאפשר, לראות רק את הטובה בזולת, להגיע הביתה ולומר דבר תורה או סיפור על לב טוב, או איך לדון כל אחד לכף זכות, והעיקר שלא לקטרג על הזולת אלא לשבח ולראות את המעלות של אחרים". האברכים קיבלו על עצמם את התקנות, והיתה התעוררות גדולה בין תושבי המקום בעניינים שבין אדם לחברו, ובאותו השנה לא נפטר אפילו יהודי אחד בעיירה!

ככל שדרך החיים מתרחקת מן המקדש מדרך התורה והמצוות, כך נדמית היא כיותר משוחררת ויותר נאורה, והצועד בה עולה למרומי צוק ההנאות הגשמיות, צופה בהנאה על חברו המסכן המוסר את דמו ואת חלבו - אך בו בזמן אין הוא מבחין כי הגיע אל דרך ללא מוצא, אל המורד התלול שמאחוריו, המוכן לבלעו ללא תקווה.

שני שעירים אלו שנפרדו דרכיהם, מגלים לאדם שהוא אישית תמיד ניצב על פרשת דרכים מוסרית. כולנו עבדים לחומר, עובדים קשה ועוד יותר קשה - רק כדי לא לפנות זמן ולחשוב על משמעות החיים. כי מי שחושב על המשמעות, עשוי בטעות למצוא אותה. אם כן, בידנו ניתנת האפשרות לבחור באיזו משתי הדרכים עלינו לצעוד. לה', או לְעֵצָאֵל!

לע"נ אסתר מזרחי בת יחזקאל וכתון ז"ל
נלב"ע ב' טבת ה'תש"פ. ת.נ.צ.ב.ה.

לע"נ ר' יצחק ב"ר נסים מזרחי ז"ל
נלב"ע י"ח תשרי ה'תשס"ט. ת.נ.צ.ב.ה.